

BABAM MAHMUT ESAT BOZKURT

Gün BOZKURT TEKAND

Ölümünün 50. yılında Mahmut Esat Bozkurt Sempozyumunu düzenleyen Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsüne ve sempozyuma katılan çok değerli bilim adamlarımıza Bozkurt Ailesinin sonsuz teşekkür ve saygılarını sunarak sözlerime başlarken, ayrıca bana bu imkanı verdikleri için de teşekkür ederim.

Babam Mahmut Esat Bozkurt'u düşündüğüm zaman, onu yazı masasının başında okurken veya yazarken görür gibi olurum. Ne çok okurdu ! Ne çok yazardı! Bu anlarda o kadar daldı ki, masasına getirilen kahvesi soğur, sonra onu bir yudumda içerdi. Hukuk bilgisi yanında, engin bir tarih ve edebiyat kültürü bulunuyordu. Türk tarihinin önemli olaylarını bize zevkle anlatırdı ve ondan dinlediğimiz hadiseleri hayat boyunca unutmak imkansızdı. Edebiyata da büyük ilgi gösterdiğini biliyorum. Çok güzel şiir okurdu ve bilhassa annemin dinlemesini isterdi. Onun fikirlerine çok önem verirdi. Yahya Kemal Beyatlı, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yusuf Ziya Ortaç, İsmail Habib Sevtük ve daha pek çok şair ve edebiyatçı arkadaşları vardı. Arasına toplanırlardı. O kadar güzel şiir okurdu ki, Yahya Kemal Beyatlı "Sizden dinlediğim zaman, şiirlerimi daha çok beğeniyorum" demiş.

Babam bilindiği gibi, Atatürk'e çok bağlıydı, ona büyük bir saygı ve sevgi ile bağlıydı. 1934 yılının 8 Mart günü, İstanbul Üniversitesi konferans salonunda verdiği ilk İnkılâp dersinin önsözünde : "Büyük Şefim İhtilalin hukuk tarihini Türk gençliğine anlatmamı uygun görmüşler. Bu çok ciddi işi Maarif vekaletimiz bana bildirdiği zaman, Selçuk'ta çiftimin başında bulunuyordum. Yapıp yapamayacağımı düşünmedim bile, kabul ettim. Hazırlanmaya başladım. Çünkü, şef emredince, başaramayacak bir iş olmadığına inancım vardır", diyordu. Atatürk öldüğü zaman çok ağlamıştı. 1940 yılında basılan "Atatürk İhtilali" adlı kitabında şöyle diyordu :

Atatürk'e

Bu kitapta..

Eserini anlatmağa çalıştım.

Yapabildim mi?
Ummuyorum.
Sen ve eserin o kadar yüksek ki;
Erişilmesi çok güç !

15 Eylül 1937

Yukarıdaki satırları sağlığında yazmışım.
Kitap ise ölümünden sonra çıkıyor
Ne yazık!
Kitaptaki eksikliklerin arttığına şüphe yoktur.
Fakat bu eksikler ;
Eserinin değil, döktüğüm göz yaşlarının aşındıracağı, silip götürdüğü parçalardır.
Huzuruna param parça olmuş bir gönülle, öksüz kalmış yırtık pırtık bir kitapla
çıkıyorum.
Af et...
Ve hoş gör !...

Ankara, 9 Mart 1940

Babamın merakları arasında avlanmak, ata binmek, çift sürmek, atış talimleri yapmak ve zeybek oynamak vardı. Çankayada Kılıç Ali Bey'in köşkünde oturduğumuz zamanlar bahçemizde 5-6 tane av köpeği vardı. Ava çıkarken onları da götürdü. Kuşadasına geldiği zaman, çift sürer, zeytinlikte atış talimleri yapardı. Bu anlarda Kuva-i Milliye'ci arkadaşlarıyla da buluşurdu. Görenler, kırk adımdan bıçağı ince tarafından vurduğunu söylerlerdi.

Çok güzel zeybek oynardı. Kaval sesini, davul zurnayı severdi. Başka bir özelliği de, nerede olursak olalım, İstiklal Marşı'nı duyduğu zaman, saygıyla ayağa kalkar ve hepimizi kaldırırdı. Bahçeye ve çiçeklere merakı vardı. Koyu kırmızı gülleri çok severdi.

Ailesine çok düşkündü. Annemi çok sayar ve severdi. Benden başka, şimdi hayatta olmayan, iki çocuğu daha vardı : küçük kızı Ay ve en küçüğümüz olan oğlu Yüksel. Kardeşleri ile yakın bir ilişki içindeydi. Kendi çocuklarından başka, kardeşlerinin çocukları, akraba çocukları ve bütün Türk Çocukları onun için çok kıymetliydi. Talebelerine çok düşkündü. "Bana bütün dünyayı verseler, karşılığı olarak bir Türk gencinin burnunun kanamasını isteseler, rizamı vermem" dediği zaman, en samimi hislerini ifade

etmekteydi. Zaten maddiyata, paraya hiç önem vermezdi. Düşman Kuşadası'nda ona ait ne varsa yakıp yıktığı zaman, karşılığı olarak kendisine verilen ellibin liralık "Harikzede senedi"ni kullanmayarak, hatıra olarak saklamış ve zaman aşımına uğratmıştı.

Babam şakacı bir insandı. Annemi ve bizleri şakalarıyla güldürdüğü gibi, yakın arkadaşı Şükrü Saracoğlu ile de zarif espiriler yapardı. Hepimizi güldüren bir espiriler, telefonda olsun, evimizde olsun, sürüp giderdi. Bunun yanında, çok merhametli, hassas ve sevgatliydi. Atatürk'ün İçişleri Bakanı ve babamın yakın arkadaşlarından Şükrü Kaya'nın 1944 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde, "Mahmut Esat Bozkurt" isimli yazısında yer alan şu sözleri çok gerçekçidir. "Onun ruhu, vicdanı çok duyumlu ve hassastı. Bir çocuğun ağlamasını, bir hastanın inlemesini tüyleri ürpermeden dinleyemez, fakr-u zaruret ve ihtiyacın önümüze serdiği acıklı manzaralara gözleri yaşarmadan bakamazdı. Acıklı ve acınacak bir hadiseyi anlatırken sesi mutlaka şevkat ve merhamet ihtizazlarıyla perdelenirdi" diyordu.

Bu özelliğini İzmir'in tanınmış eski avukatlarından Murat Çınar'da tanık olduğu bir olayla şöyle anlatıyordu : "Bir gün Selçukta Mahmut Esat'ın babasının çiftliğinde dolaşıyorduk. Tanıdığı bir köylü ile karşılaştı. Hal ve hatır sordu. Hava çok soğuktu. Köylünün üstü başı yırtıktı. Zavallı üşüyor, titriyordu. Mahmut Esat, sırtındaki yakası lutr kürklü paltoyu çıkarıp o hemşerisinin sırtına geçirdi. Kendisi paltosuz İzmire gelecek, hazır elbisecilerden yirmi liraya bir palto alıp giydi. Köylüye verdiği paltonun bir hatırası vardı. Bozkurt Lotus davasına gittiği zaman, devlet kendisine harciraah vermişti. Bu paradan yalnız bir paltoyu, birde 4-5 cilt kitap almıştı. Arta kalan parayı, "yedim, içtim, kitap, palto aldım, bunlar da arttı", diyerek Hazineye iade etmişti.

Son yazılarından biri olan "Kimsesizler" de ve en son yazısı "Yürekler Acısı"nda zaruret içindeki kimseleri ve bakıma muhtaç çocukları ele almıştır. Bizim en eksik yanlarımızdan birisinin sosyal kurullarımızın yetersizliği olduğunu söylüyor ve şöyle diyor. "Türk Milletinin bütün bir tarih boyunca başardığı insan üstü işler göz önünde tutulunca, kimsesizleri koruma işi, bir çocuk oyuncağından başka bir şey değildir. Ve bu, bir çocuk muhakemesine sığacak kadar kolaydır. Yeter ki, buna karar verilsin.

Eğer hatırlıyorsan "Şarl Jid" hayli eski bir kitabında ; "Asrımızın Sosyal Meseleleri"nde, "Medeni hayata bir dersek, bunun yarısı tekilledir" diyordu.

Ne kadar doğru ve ne kadar yerinde bir hatırlatış"...

Son yazısı olan "Yürekler Acısı"nı bitirdikten az sonra, Yeni Sabah Gazetesindeki

odasında 51 yaşında hayatını kaybetmesine sebep olan beyin kanaması krizini geçirmiş ve oraya çağrılan Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay tarafından ilk müdahale yapılarak, Çağaloğlu Sağlık Yurdu'na kaldırılmışsa da kurtarılamayarak bir hafta sonra hayata veda etmişti. Bu son yazısı, ne yazık ki onun ölüm haberi ile birlikte neşredilmişti.

Sözlerimi babamın 15 Ekim 1929 yılında, Belvü'deki nutkundan bir cümle ile bitirmek istiyorum :

"Cumhuriyet müddeiumumileri!" Meriç kıyılarında çalışan Türk köylüsünün kaybolan sabanından tutunuz da, bu vatanda yaşayanların uğrayacağı en ufak bir haksızlıktan, hatta Bingöl Dağlar'ının ıssız kuytularında nafakalarını bekleyen öksüzlerin göz yaşlarından siz mesulsünüz."